

ONTWIKKELINGSLIJNEN IN DEN
=====

LANDBOUW.
=====

IV.

DE LANDBOUWCOÖPERATIES.

Behalve dat de ontwikkeling der industrie den grondslag legde voor een verhooging van de productiviteit in den landbouw, bracht ze tegelijk den boer tot collectief leven. Dit geschiedde naar verschillende richtingen, welke in het woord COÖPERATIE samengevat kunnen worden.

De boerencoöperaties ontwikkelen zich over de heele wereld met groote snelheid, welk proces in en na den wereldoorlog nieuwe drijfkrachten kreeg. In Amerika begon de aaneensluiting der boeren al heel vroeg (1867), in Europa eerst omstreeks 1890. Het groeiproces blijkt in alle landen verschillend te zijn: hier zet het bij de kleine boeren in, daar bij de groote, in Amerika begint het in hoofdzaak met verkooporganisaties, in Europa treden de inkoopvereëningen en het coöperatief drijven van landbouwindustrieën meer op den voorgrond.

Omdat het niet doenlijk is, in een kort bestek eenigermate een beeld te geven van den omvang van de landbouwcoöperaties op het oogenblik, kunnen we niet anders doen dan het alom bekende verschijnsel der coöperatievorming met een enkel voorbeeld te demonstreeren. We willen daarom eerst eenige opmerkingen maken omtrent Nederland.

Omstreeks 1890-95 zagen de boeren in Nederland zich gedwongen tegen de knoeierijen der kunstmestleveranciers stelling te nemen. Kunstmest is nu eenmaal een artikel, waarbij de boer "een kat in den zak" koopt: hij moet maar gelooven, dat hem deugdelijke waar en geen rommel verkocht wordt. Inderdaad kwamen veel vervalschingen voor! Om zich tegen deze bedriegerijen te wapenen, waren de boeren daarom gedwongen tot gemeenschappelijk optreden, zoodat ze gezamenlijk gingen inkoopen en dan een monster van de partij lieten onderzoeken. Daarbij hadden ze dan behalve het rustige gevoel niet bedrogen te zijn, meteen het voordeel van goedkooper inkoopen.

In Nederland is het coöperatief inkoop na den oorlog zeer sterk toegenomen, een verschijnsel, dat men in alle landen kan waarnemen. Voor Nederland was het verloop als volgt:

COOPERATIEVE INKOOPEN AAN MEST, ZAAIGOED, VOER, enz.

	Bedrag in Guldens	Aantal deelnemende coöperaties	Aantal Leden
1904	11 880 000	855	56 192
1913	37 362 000	1177	104 455
1924	91 156 000	1586	156 054

Rekent men het over het totaal aan boerenbedrijven, dan werd er in 1924 reeds door 70% van de boeren coöperatief ingekocht.

Naast de inkoopcoöperaties ontstonden ook verkooporganisaties als afweer tegen het handelskapitaal. Zeer duidelijk kwam dit in den allerlaatsten tijd nog eens tot uiting bij het zoogenaamde slachtconflict in Mei 1929, dat tusschen de veeboeren eenerzijds en de veehandelaars anderzijds ontstaan was. In het blad van het handelskapitaal "VEE- EN VLEESCHHANDEL" lezen we daaromtrent het volgende:

"Bondsvoorzitter Trompeter wees terecht in de afdelingen van den Bond van Veehandelaren op het snelgroeiend coöperatiegevaar, DAT ZICH MEESTER MAAKT VAN DEN VEE-EXPORT. De coöperatieve vee-exportslachterij te Akkrum breidt haar handelsinvloed in buiten- en binnenland snel uit.....Het wordt tijd....dat wij weigeren koeien te p koopen van den commissionair van de Friesche Coöperatie, die er te Utrecht en Rotterdam mee markt. Alle veehandelaren moeten dat vee laten staan. Dan zal het minder opbrengen en zullen de boeren-coöperators voelen, wat het zegt, den handel uit te schakelen...Hier MOET DE VEEHANDEL OP ZELFBEHOUD zijn bedacht, aler zijn kracht door de stil aan voortwoekerende coöperatie geheel is ondermijnd....Hier mocht de bondsvoorzitter wel waarschuwen: WAAKT VOOR UW BELANGEN DOOR EENDRACHTIG IN DE BRES TE STAAN VOOR DE ALOUDE RECHTEN VAN DEN VRIJEN VEEHANDEL".

De industrie werkte echter ook op een andere richting op de aaneensluiting der boeren. Verschillende industrieën, die direct op den landbouw rusten, zooals suiker-, aardappelmeel-, stroocarton- en zuivelfabrieken maakten van de versplintering der boeren gebruik, ~~XXXXXXX~~ om hun grondstoffen tegen schandelijk lagen prijs van de boeren af te nemen. Als tegenweer ontstonden daaruit eenerzijds de verkoopscoöperaties en anderzijds gaven deze praktijken den aanstoot, DAT DE BOEREN

het oogenblik in Nederland 18 stroocartonfabrieken, waarvan 10 coöperatieve. De Nederlandsche stroocartonfabrieken beheerschen 90% van het aanbod op de wereldmarkt, terwijl 60% van de productie in handen der coöperaties is. Van de suikerfabrieken is $\frac{1}{3}$ in handen der coöperaties. In 1925 werd 25% van alle in Nederland geproduceerde boter door coöperatieve zuivelfabrieken verwerkt en 45% van alle kaas.

"DE HANDEL IN KUNSTMEST; VEEVOEDER EN ANDERE BEDRIJFS-
BENODIGDHEDEN, IN EIEREN EN KLEINVEE, IN ZUIVELARTI-
KELLEN, ZAAI- EN Pootgoed EN HET LANDBOUWCREDIET is
MEER OF MINDER COOPERATIEF GEORGANISEERD. VERDER KENNEN
Wij

WE COÖPERATIEVE AARDAPPELMEEL-, STROOCARTON-, SUIKER-, VEEKOEKEN EN KUNSTMESTFABRIEKEN". ("Handelingen van de Groninger Maatschappij van Landbouw", Jaarg.1923/24, blz.86).

Deze toestand geldt echter geenszins uitsluitend voor Nederland. Zoo schrijft bijv. Meschernakow in een artikel over "De Landbouwcoöperaties" in "Agrar-probleme" Band1, Heft 1, 1928, op blz. 36:

"HEDEN IS HET DEELNEMEN AAN DE LANDBOUWCOÖPERATIE VOOR IEDEREN BOER EEN DWINGENDE NOODZAKELIJKHEID. IN HET HOOG-ONTWIKKELDE KAPITALISME KAN DE BOER, DIE NIET AAN DE BOERENCOÖPERATIE DEELNEEMT, BIJ DEN HUIDIGENSTAND VAN ZAKEN ZIJN BEDRIJF NIET UITOEFENEN".

De normalisatie der producten, waarover we reeds vroeger spraken, vormt een wezenlijke stimulans voor de coöperatievorming. Het is een wederkeerig proces, of anders gezegd: coöperatie en normalisatie zijn functioneel afhankelijk. Normalisatie is pas mogelijk, als de coöperatie tot stand gekomen is en is de normalisatie voor bepaalde producten doorgevoerd, dan moeten de boeren, die nog buiten de coöperatie bleven, zich ten slotte ook aansluiten.

"De normalisatie voert tot gemeenschappelijke behandeling van gelijksoortige groote hoeveelheden product. Zij veronderstelt daarom de aaneensluiting van een groot aantal producenten, die hetzelfde product vervaardigen en ze levert tegelijk hun economischen grondslag. Ze voert dus er toe, DE AFZONDERLIJKE BOER UIT ZIJN ISOLEMENT TE BEVRIJDEN EN HEM TOT EEN DEEL VAN EEN GROTER GEHEEL TE MAKEN, ~~XXXXXXXXXXXX~~... DAARMEE SLAAT DE NORMALISATIE DE BRUG TOT DE AANEENSLUITING DER BEDRIJVEN TOT EENSGEZIND HANDELEN EN DAARMEE TOT DE GEDACHTTE VAN COÖPERATIEF WERKEN". ("Bankierstag", blz.231).

Het is dan ook niet te verwonderen, dat juist de landen, die tot normalisatie van producten overgingen, een krachtig coöperatief leven hebben. Zoo zijn in DENEMARKEN 85% der melk- en slachtveeboeren coöperatief verbonden. De melk van 86% der Deensche melkkoeien wordt in coöperatieve fabrieken verwerkt. Verder hebben de coöperaties daar bijna 100% van de varkensuitvoer en 25% van de producten der kippenteelt in handen. FINLAND verwerkt 92% van de boter en 70% van de kaas coöperatief. ESTLAND 84% van de boter en 84% van de kaas. AUSTRALIE 91% van de boter en 91% van de kaas. NIEUW-ZEELAND 80% van de boter en 80% van de kaas. In AMERIKA werd in 1925 1/6 van de totale agrarische pro-

ductie langs coöperatieven weg verkocht. Voor 1928 werd het echter reeds op 1/4 geschat. Hoe snel de coöperatieve beweging in het land der normalisatie nog steeds groeit, moge blijken uit de volgende getallen:

1913	3 099 verkoopcoöperatie met een omzet van 310 000 000 dollar.
1915	5 424 coöperaties met een omzet van 635 000 000.
1925	10 803 coöperaties met totaal 2 700 000 leden. Omzet 2 400 000 000 dollar. Hierbij waren slechts 1217 inkoopcoöperaties met totaal 247 000 leden en een omzet van 135 000 000 dollar.

We staan dus voor het wereldverschijnsel, dat het coöperatief zaken doen steeds meer om zich heen grijpt. Mogen de boeren nu ook al eigen credietbanken hebben opgericht, de ontzaglijke bedragen, die nu bij den coöperatieven handel betrokken zijn, kunnen onmogelijk door deze gefourneerd worden, zoodat ze voor miljoenen krediet bij de particuliere banken moeten opnemen. De coöperaties komen daarmee onder den invloed van het bankkapitaal, dat nu de heele agricultuur in zijn werkingssfeer gaat betrekken. HET BANKKAPITAAL GAAT NU WERKELIJK "POLITIEK MAKEN" VOOR HET GEHEELE ECONOMISCHE LEVEN, ZE NEEMT NU DUS BEHALVE DE INDUSTRIE OOK DE AGRICULTUUR ONDER HAAR CONTROLE. WELKE CONTROLEERENDE rol ze daarbij nu reeds speelt, is ons niet bekend. Voor de boer is in ieder geval dit zeker, dat hij de uitbuiting van het handelskapitaal ontlopende, nu in den ban raakt van het nog veel machtiger bankkapitaal. Hij heeft zich een parasiet van den hals geschoven, maar kreeg er een andere voor in de plaats.